

Tajemství a výklad pohádek

Tři veteráni

Jana Šintáková Michalíková

TAJEMSTVÍ A VÝKLAD
POHÁDEK
TŘI VETERÁNI

Jana Šintáková Michalicová

MOTTO

*„Život připomíná pohádku – ale na ruby: šťastný začátek a nedobrý
konec.*

IVAN KRAUS

VĚNOVÁNÍ

Tuto knihu věnuji všem, kteří zaškobrtli.

PODĚKOVÁNÍ

Pavlovi, mému muži, za prostor pro psaní.

Honzovi, mému synu, za trpělivost.

C. G. Jungovi¹ za jeho hluboký vhled do psychiky.

Vyššímu principu za dar psaní, inspiraci a vedení.

V neposlední řadě děkuji **vydavatel**i za realizaci mé knihy.

¹ Poznámka k terminologii: v textu ponechávám jungovské pojmy (*Animus*, *coniunctio*) v jejich původní podobě jako živé symbolické termíny, které se pohybují mezi odborným jazykem a archetypální obrazností, a to zcela záměrně – jako výraz úcty k jejich archetypální povaze.

ÚVOD

Tato kniha se zabývá psychologickým výkladem Werichovy „anti-pohádky“ Tři veteráni, která se pro svůj ironický a netradiční charakter stává parodií na klasickou lidovou pohádku. Čtenář této knihy má příležitost vidět postavy i děj v nečekaně odlišném, symbolickém a psychologickém světě.

Namísto tří mladých a krásných princů zde vystupují tři omšelé vysloužilí vojáci, rajský strom poznání je nahrazen frňákovníkem a ideální princeznu zde nahradila hamižná Bosana s dlouhým nosem. Frňákovník a hruštičky představují méně vznešené symboly než strom poznání a královské jablko, tradičně spojované s poznáním, celistvostí a rajským motivem. Žlutá barva plodů může evokovat potenciál, který však není správně uchopen.

Ústředním motivem příběhu je selhání individuace v důsledku pýchy a pádu hlavních postav, zatímco klasické pohádky často líčí proces ponížení před povýšením. Tři veteráni, představující tři složky psyché, které v ideálním případě spoluvytváří *Bytostné Já*, nespolupracují, ale spíše bojují navzájem. Zde se život ukazuje jako bitevní pole, kde se podstupují životní zkoušky. Pohádkový hrdina se obvykle navrácí domů, získává „království“ a princeznu, ale veteráni individuaci nedokončili – z důvodu neutuchající pýchy a touhy po

moci jim byly kouzelné dary odebrány. Žádná svatba, žádné království.

Co činí můj výklad tří veteránů jedinečným? Výklad směřuje do hloubky více než do šířky a odhaluje skryté významy postav i děje. Text je zde koncipován jako samostatná studie, zároveň však náleží do širšího souboru analýz pohádkových příběhů s názvem Tajemství a výklad pohádek – Velké dědictví duše. V textu této knihy se zaměřuji na interpretaci příběhu o třech vysloužilých vojácích – prostřednictvím jungovské archetypální psychologie, gnostické i východní filozofie, alchymie, religionistiky a zároveň ve světle sefirotického stromu života Ilán. Zaměřuji se na odkrytí životní moudrosti příběhu, která hovoří o pýše a pádu. Dále na odkrytí archetypů, např. archetypu temné *Animy* v postavě princezny Bosany. Okrajově se dotknu i symbolů, např. měšce, klobouku a harfičky. Propojuji různé tradice, protože archetypy a mýty jsou univerzální a prolínají se napříč kulturami. Uvedené duchovní a myšlenkové proudy navracím k jejich společnému prameni – univerzální moudrosti, jak ji chápe perenní filozofie. Můj přístup není jednostranný, ale komplexní a zároveň transdisciplinární. Tvořím tak nový most mezi archetypálními příběhy a duchovními mapami lidské psyché.

Čím se jako autorka odlišuji a vymezuji? Mezi nejvýznamnější průkopníky psychologického výkladu pohádek patří Bruno

Bettelheim, zastánce freudovského přístupu, a Marie-Louise von Franz, dlouholetá spolupracovnice C. G. Junga. Existují příklady, kde se individuální rovina projevuje výrazněji, proto pokud bychom pohádku četli výhradně z kolektivní perspektivy, osobní *Stín* a proces individuace by ustoupili do pozadí. Už samotné pojetí pohádky jako symbolického obrazu individuačního procesu umožňuje její čtení z individuálního hlediska. Tři veteráni začínají na rovině osobní, později se otevírá i rovina kolektivní – ve většině pohádek se obě vrstvy prolínají. Moderní doba odklonem od tradičně kolektivního prožívání vybízí číst symbolické příběhy více na individuální rovině. Po vzoru Roberta Moore pracuji s jungovskou psychologií více z hlediska individuální psyché. Zabývám se pohádkou, jež obsahuje vývojovou linku hrdiny, z hlediska individuální transformace. Campbellův monomýtus ostatně dokazuje, že kolektivní psyché se manifestuje individuálně – v postavě hrdiny. Proto lze symbolické příběhy vnímat nejen jako kolektivní vzorce platné pro lidstvo obecně, ale i jako osobní materiál, který oslovuje jednotlivce.

Stejně jako Jung či Freud se domnívám, že hlubinné porozumění duši nemusí nutně vycházet z akademických institucí, ale z osobní zkušenosti, intuice a pozorování lidské psyché. V širším smyslu jsou za analytiky považováni všichni, kdo se zabývají některou z jejich forem: terapeuti, duchovní, šamani a mnozí ostatní.

Přeji Vám, milí čtenáři, aby Vás na Vaší životní cestě nepotkalo takové zaškobrtnutí, jako Pankráce, Serváce a Bimbáce, ale aby Vás provázela radost z objevování skrytých cest duše a porozumění, jak pohádky odrážejí psychologické a duchovní procesy člověka.

V Praze, květen 2026
Jana Šintáková Michalicová

METODOLOGICKÝ RÁMEC

Abychom mohli hlouběji porozumět symbolice a psychologické interpretaci Tří veteránů, je nejprve třeba stručně představit základní pojmy a koncepty, které tvoří teoretické zázemí tohoto výkladu. Metodologie vychází z jungovské a archetypální psychologie a slouží jako opora pro interpretaci pohádky Tři veteráni. Pochopení těchto pojmů usnadní orientaci v textu a hlubší vhled do symboliky a psychiky, kterou Tři veteráni zprostředkovávají. Teoretickou část je možné přeskočit a vrátit se k ní kdykoli později.

Archetyp – základní vzorec, univerzální psychický obraz či motiv, který se opakovaně objevuje v lidské psyché napříč kulturami i historií. Mezi základní archetypy patří *Anima* (ženský princip v nevědomí muže), *Animus* (mužský princip v nevědomí ženy), *Stín* (nepřijaté a potlačené obsahy v nevědomí) a *Bytostné Já*, které představuje centrum a cíl psychické individuace. Dále uveďme např. *Matka*, *Hrdina* a *Stín*. V této analýze se může konkretizovat například jako temná *Anima* či stínový *Král*. Patří do oblasti kolektivního nevědomí, což znamená, že nepřichází z osobní zkušenosti, ale je jakousi „dědičnou“ psychickou strukturou sdílenou lidmi. Může se dostávat i do vědomí, např. skrze pohádky, sny, umění nebo nečekaným vpádem z nevědomí. Vědomě se s archetypy pracuje

v psychoterapii, ve spiritualitě či v kreativní tvorbě tak, že je lze rozpoznávat, zaujímat k nim postoj, integrovat či transformovat.

Naproti tomu archetypová postava představuje konkrétní narativní projev archetypu v příběhu, v kultuře nebo v individuální zkušenosti: *Hrdina* (Odysseus, Artuš, Superman nebo konkrétně zde Pankrác jako fragment hrdinské trajektorie), *Moudrý stařec* (Merlin, Gandalf, Yoda), *Stín* (Drákula, Darth Vader, Joker nebo stínové království), *Velká matka* (Bohyně Gaia, Panna Marie nebo konkrétně zde princezna Bosana). V další analýze se tyto struktury mohou konkretizovat v postavách tří veteránů, princezny Bosany či krále Pikoly.

Archetypy nejsou statické – mění se, zrcadlí, prolínají a vstupují do konstelací, v nichž pohádkové postavy vzájemně hrají role doplňků s cílem podpořit vývoj hrdiny. Hrdina se setkává s archetypy, které mu chybí – potřebuje je integrovat, aby dosáhl psychické a archetypální úplnosti. Pohádková postava nese současně více archetypálních funkcí. Každý archetyp je ambivalentní – má dva stínové póly: aktivní a pasivní (např. zástupkyně *Velké Matky* Panna Marie v světelném pólu a Baba Jaga v stinném pólu). Mezi dvěma neslučitelnými póly hrdina hledá třetí řešení – zralý střed, Jungovo coniunctio, Buddhovu zlatou střední cestu, která překračuje dualitu světa a tmy.

Tuto trojpolární strukturu archetypů rozpracoval jungiánský analytik Robert Moore ve své knize. Např. nad archetypy *Tyrana* a *Slabocha* stojí zralý *Král* ve své plnosti; nad *Sadistou* a *Masochistou* se tyčí archetyp pravého *Válečníka*; nad bipolárně stínovými póly *Manipulátora* a *Nevíňátka* září *Kouzelník*; *Milovník* ve své plnosti stojí nad bipolárně stínovými podarchetypy *Casanovy* a *Impotentního milovníka*. Zatímco stínové extrémy vedou k rozkladu, zralý archetyp představuje syntézu a transcendentní třetí možnost.

Integrace – není jen intelektuální skrze pochopení významu, ani jen emocionálně-energetická, ale celostní – dotýká se psyché, těla, myslí i ducha. Jung vycházel z předpokladu, že psyché je „energetický systém“. Je-li část osobnosti odštěpena (např. *Stín*, komplex, trauma), vyčleněná část se projevuje skrze symptomy: sny (na symbolické rovině), myšlenky (na intelektuální rovině), afekty (na emoční rovině), somatiku (na tělesné rovině). Skrze integraci se energie navrácí do celku psychické struktury a stává se znovu dostupnou vědomí. Pocitově to může působit jako „návrat síly“, uvolnění, rozšíření prostoru v sobě. Slovo integrace je technický zastřešující pojem pro: tiché vítězství nad inflací archetypu, uvědomění si archetypálního působení bez jeho přijetí, integraci energie, stažení projekcí, iluzí a identifikací, zkrocení dezintegrovaného archetypu a

symbolickou práci (např. s pohádkami, mýty, sny), pojmenování a změnu vzorců chování.

Individuační proces – Jungův ústřední princip vývoje osobnosti, zahrnující nejen cestu do vlastního nitra a k vědomému vztahu s nevědomím, ale i integraci archetypů, nesení osamělosti vlastního postoje, oddělení od slepé identifikace s kolektivem a oproštění od potřeby potvrzení. Jelikož nejhlubší a nejdůležitější setkání je „setkání se sebou samým“, naznačuje, že pramen moudrosti a vedení je uvnitř jednotlivce, nikoli v autoritách. Židovský strom Ilán, Campbellův monomýtus a „cesta hrdiny“ jsou mytologickou paralelou procesu individuace. Individuační cesta není hned cestou hrdiny, ale cestou k hrdinství — tedy k vnitřní celistvosti. Hrdinství není boj se světem, nýbrž hrdinská odvaha čelit vlastnímu nevědomí, čím se nakonec sjednotí protiklady v psyché. Bojovník vítězí pro vlastní ego a slávu, kdežto hrdina bojuje za vyšší principy: řád, spravedlnost, pravdu a lásku. Na individuační cestě je nutno projít různými archetypy jako etapami vnitřního vývoje osobnosti k hrdinství.

Kořeny prastarého duchovního procesu lze nalézt v mytologii a náboženské tradici, kde se objevuje jako hledání celistvosti, spásy nebo osvícení. Proces individuace lze na psychické úrovni definovat jako integraci duše, léčbu a sjednocení vnitřních protikladů. Na symbolické úrovni bývá personifikován alchymistickými postavami

Sol a Luna nebo pohádkovou svatbou krále a královny. Na archetypální úrovni symbolizuje coniunctio středu osobnosti s *Bytostným Já*. A konečně, na spirituální úrovni jde o mysterium coniunctionis – sjednocení s Bohem, s Kosmem, s prapodstatou bytí. Individuace není cesta k dokonalosti, výkon, ale cesta k pravdivosti – nejde jen o dosažení cíle, ale o celý proces.

Stín – v jungovské psychologii je částí osobnosti, obsahující potlačené, nevědomé a tabuizované aspekty ega –vše, co člověk nechce (či nemůže) vědomě přijmout jako součást sebe sama. *Stín* může být negativní povahy (hněv, závist, krutost, touha po moci), ale i pozitivní povahy, tedy živoucí, tvořivé, vitální dary (touha po svobodě, kreativita, krása, radost, hojnost, estetika, sexualita, odvaha). Kdo *Stín* ignoruje či popírá, je jím ovládnut z nevědomí (např. formou projekce na druhé – „*zlo je všude kolem, jen ne ve mně*“). Kdo odštěpený *Stín* vědomě zpracovává, ten jej integruje, a tím i roste. U morálně silných lidí bývá jejich odštěpený *Stín* nejsilnější, mnohdy v podobě nemoci. Kdo si je plně vědom temnoty, jejím destruktivním účinkům se vyhne, a *Stín* využije jako potenciál, tvořivost a energii, přitom negativitu dokáže zpracovat – tu svou i cizí. Integrovat lze pouze dříve potlačený *Stín*. Integrace *Stínu* neznamená destruktivní chování ani programově mechanickou dobrotu – naopak, postačuje dialog se *Stínem* ve formě potenciálu volby, znalosti své schopnosti